

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Dato: 29.10.2024

Vår ref: 24/02279-6 gm998

Deres ref:

Høringsuttalelse – regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv.

Den norske kirke ved Kirkerådet viser til høringsnotatet av 30. august 2024 om regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv.

Den norske kirke er særlig berørt av dagens bestemmelse i straffeloven § 211 om taushetsplikt ved å være majoritetstrossamfunn med ca. 63 prosent av befolkningen som medlemmer, og fordi *prester i Den norske kirke* i praksis utgjør en vesentlig del av det antallet personer den gjeldende regelen direkte gjelder. Selv om tros- og livssynssektoren i Norge har blitt mer mangfoldig, er det fortsatt et flertall av befolkningen som tilhører Den norske kirke eller andre trossamfunn hvor taushetsplikten står sterkt.

Bispedømmerådene i Den norske kirke står på listen over høringsinstanser, og disse har hatt anledning til å gi innspill til Kirkerådets høringsuttalelse. Bispemøtet har behandlet utkastet til hørings svar i sitt møte 14.–18. oktober 2024 (sak BM 50/24), og det gir sin tilslutning til hørings svaret.

Del I Taushetsplikt

Fortsatt lovbestemt taushetsplikt

Den norske kirke går inn for departementets hovedalternativ to med en fortsatt lovbestemt taushetsplikt: Det bør fortsatt være lovbestemt taushetsplikt for betroelser gitt til prester og andre sjelesørgere i Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Taushetsplikten er begrunnet i at enkeltpersoner trygt skal kunne oppsøke hjelp uten frykt for hva som vil skje om en betror seg, at mottakeren kan få opplysninger som er nødvendige for å gi hjelp, og det vernet om prester og sjelesørgeres funksjon som ligger i at både den enkelte og samfunnet kan stole på at opplysninger behandles fortrolig. Det er etter Den norske kirkes syn viktig å bevare dette trygge rommet for betroelser gitt innenfor rammen av tro og livssyn, og for betroelser som ikke er knyttet til formålene med de andre yrkesmessige taushetspliktene. Det er grunn til å tro at det vil være i tråd med folks alminnelige forventning, blant annet fordi flertallet av befolkningen fremdeles tilhører trossamfunn med tradisjon for slik taushetsplikt. Den norske kirke mener dette gir gode grunner for en fortsatt lovbestemt taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn.

Departementet understreker i høringsnotatet betydningen av at det finnes trygge rom der mennesker i tillit kan betro seg, uten frykt for hva som vil skje når man gjør dette, og at dette har en verdi for samfunnet (side 37). En videreføring av en lovbestemt taushetsplikt vil kunne ses som uttrykk for statens aktivt støttende tros- og livssynspolitik med en forankring i Grunnloven § 16, der staten anerkjenner at tro og livssyn er viktige aspekter ved menneskelig livsutfoldelse. Ved en fortsatt lovbestemt taushetsplikt vil staten legge til rette for at dette trygge rommet fortsatt kan beskyttes gjennom lovgivningen.

Den norske kirke mener at en lovbestemmelse om taushetsplikt vil ha en autorativ kraft som kan bidra til trygghet for den som betror seg. En henvisning til at man har lovbestemt taushetsplikt under straffetrussel, kan gi en umiddelbar forståelse og trygghet hos konfidenter. Det er ikke gitt at interne regler om taushetsplikt nødvendigvis vil gi tilsvarende effekter.

En lovbestemmelse vil også ha en informasjonsverdi for offentligheten. Til illustrasjon ble den lovbestemte taushetsplikten for kirkelige tilsatte i forvaltningsloven, med tilhørende straffetrussel, opphevet fra 2021. Den norske kirke har videreført taushetsplikt etter forvaltningsloven i kirkens interne regelverk. Den norske kirkes inntrykk er likevel at oppfatningen av taushetsplikten farges av at den ikke lenger er lovbestemt.

Fra straffeloven til trossamfunnsloven

Den norske kirke ser at det er et klart behov for å endre straffeloven § 211. Av hensyn til lovens system støtter Den norske kirke at det innføres en oppdatert taushetspliktsregel i trossamfunnsloven, i stedet for i straffeloven. At en taushetspliktsregel fastsettes i spesiallovgivningen, kan gjøre den lettere tilgjengelig for sektoren og offentligheten, sammenlignet med en bestemmelse som er plassert i straffeloven.

Personkrets

Den norske kirke mener taushetsplikten bør knyttes til personer som i sine roller mottar betroelser om hemmeligheter innenfor fast organiserte tros- og livssynssamfunn. Siden taushetspliktsreglene kom inn i straffeloven, har det skjedd en utvikling hvor det er flere roller enn prestene i Den norske kirke som mottar betroelser om hemmeligheter gjennom sjelesorg. Også ansatte som diakoner, kateketer og menighetspedagoger mottar betroelser på grunn av sine stillinger og oppgaver – uten å være prestens «hjelpere» eller å handle på vegne av presten. Hemmeligheter disse blir betrodd i sitt sjelesørgeriske arbeid bør reguleres av samme taushetsplikt som en prest i Den norske kirke. Den norske kirke ønsker taushetsplikt for alle ansatte i Den norske kirke i sjelesorgsituasjoner.

En ny lovbestemt taushetsplikt for denne gruppen må ses i sammenheng med at de inntil for fire år siden *hadde* taushetsplikt under straffetrussel etter straffeloven § 209, jf. forvaltningsloven § 13, jf. kirkeloven § 38.

Mulighet til å gjøre unntak

Den norske kirke ser at en fortsatt lovregulering av taushetsplikt for betroelser i tros- og livssynssamfunn krever at en tar stilling til en rekke forhold og må avveie ulike hensyn mot hverandre. Dette gjelder blant spørsmål om taushetsplikten skal gjelde for registrerte og uregistrerte trossamfunn og livssynssamfunn, muligheter til å gjøre unntak mv.

Den norske kirke mener det vil være hensiktsmessig med en lovbestemt taushetsplikt, som tros- eller livssynssamfunnet selv gjennom bestemmelser i vedtekter eller lignende, kan gjøre unntak fra (sml. forslaget i avsnitt 7.12.2). Det vil aktivt støtte en praksis hos tros- og livssynssamfunn som flertallet av befolkningen er medlemmer av, og ivareta de tros- og livssynssamfunnene som ikke har praktisert bestemmelser om taushetsplikt eller ser behov for dette.

Noen tros- og livssynssamfunn kan se behov for å gjøre delvis unntak fra taushetsplikten, for eksempel for å kunne gi opplysninger til barnevernet, og eventuelt innføre en intern

opplysningsplikt. Dette er viktig å legge til rette for. Den norske kirke erfarer at opplysningsrett kan være vanskeligere å oppfatte og kommunisere som et legitimt unntak fra taushetsplikt enn opplysningsplikt. Det kan derfor ha verdi i selv å avklare en tydelig opplysningsrett i lov. Den norske kirke mener en regel om lovbestemt taushetsplikt bør utformes med et unntak om rett til å melde til barnevernet når vilkårene etter barnevernsloven § 13-2 er oppfylt.

Utforming av en ny taushetspliktsbestemmelse

Departementet ber om høringsinstansenes innspill til nærmere utforming av en taushetspliktsbestemmelse ved fortsatt lovregulering. Den norske kirke tror det kan være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i innarbeidede formuleringer om «hemmeligheter som er betrodd dem i anledning av stillingen eller rollen». Som nevnt bør personkretsen både dekke «prester og andre sjelesørgere i Den norske kirke». Hvis det skal være en informasjonsplikt, må det tydeligere presiseres hvem som skal bli informert.

En lovregulert taushetsplikt bør ikke avgrenses til «registrerte trossamfunn». Samfunnenes organisering – og eventuelt størrelse – synes mer relevant. Som vist ovenfor, bør en lovbestemmelse også inneholde adekvate unntaksregler, enten direkte i lov- eller forskriftsteksten, eller som mulighet for tros- eller livssynssamfunnet til å lage unntak selv.

Ut over dette er det krevende å gi konkrete innspill til utformingen av lovtekst, slik saken står nå. Det gjenstår et arbeid med de tre skisserte måtene å utforme en taushetspliktsregel i trossamfunnsloven på. Ved behov bidrar Den norske kirke gjerne med innspill i departementets videre arbeid med saken.

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Begge alternativene, både oppheving og videreføring av taushetsplikten i lov, vil kreve at tros- og livssynssamfunn får tid til å områ seg og tilpasse egne interne regler.

I Den norske kirke vil det være naturlig å vurdere regulering av taushetsplikt i kirkeordningen, også der en lovbestemt taushetsplikt videreføres. Siden Kirkemøtet møtes en gang hvert år, vil prosessen med å gjennomføre endringer med utredning, hørings- og involveringsprosesser mv. fort kreve minst et år. For å gjennomføre forsvarlige prosesser for dette i Den norske kirke, bør ikrafttredelse derfor skje tidligst ett år etter lovvedtaket.

Den norske kirke vil for ordens skyld peke på at det er nødvendig å gi overgangsbestemmelser som verner betroelser gitt før en eventuell lovendring, sml. med den svenske [lag 1998:1592 2 §](#).

Del II Endringer i reglene om bevisforbud mv.

Den norske kirke mener det er avgjørende viktig at bevisforbudsregler videreføres, enten taushetsplikt pålegges i lov eller av det enkelte tros- eller livssynssamfunnet.

Det er et grunnleggende menneskelig behov å kunne betro seg til noen. Det ligger også en samfunnsmessig verdi i trygge rom, der det vanskeligste mennesket bærer på, kan deles uten frykt for hva som vil skje når man gjør dette. Det kan ikke ivaretas om en kan pålegges å gi opplysningene til retten. Bevisforbud sikrer at muligheten til å tie er reell. I tillegg kommer hensynet til religionsfriheten for personer og grupper som har betroelser under taushetsplikt som en del av sin trosutøvelse. Den norske kirke støtter derfor at reglene om bevisforbud mv. i alle tilfeller videreføres. Den norske kirke støtter at personkretsen endres til «prester eller tilsvarende sjelesørgere» i «fast organiserte tros- eller livssynssamfunn».

Del III Gravplassloven og gravplassforskriften

Den norske kirke støtter de foreslåtte endringene i gravplassloven og gravplassforskriften.

Andre merknader

Særlige spørsmål kan i dag oppstå for prester i Den norske kirke som går med dødsbud, deltar i livssynsåpne team hvor andre ikke har samme taushetsplikt, eller arbeider i offentlige institusjoner som medfører taushetsplikt etter annen lovgivning enn straffeloven § 211. Fengselsprester kan møte utfordringer knyttet til bevisforbud og samtykke, som andre ikke nødvendigvis møter.

Det er viktig at regulering av taushetsplikt for betroelser gitt i tros- og livssynssamfunn bidrar til avklaring og ikke uklarhet også om slike forhold til *andre taushetspliktsregler*, og *taushetsplikt for flere personer om samme type opplysning*.

Med vennlig hilsen

Ole Edvard Wold-Reitan
direktør

Andreas Henriksen Aarflot
nestleder, juridisk avdeling

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep 0030 Oslo